

Udskriftsdato: 15. december 2025

2009/1 BSF 197 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om ret til et værdigt liv for alle ældre

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 26. marts 2010 af Line Barfod (EL), Per Clausen (EL),
Johanne Schmidt-Nielsen (EL) og Frank Aaen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om ret til et værdigt liv for alle ældre

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2010 at afsætte 35 mio. kr. til igangsættelse af en 5-årig overgangsperiode med det mål at udvikle metoder til at sikre, at ældreplejen tilrettelægges således, at alle ældre sikres ret til et værdigt liv, hvor de selv kan træffe valg med hensyn til bolig, mad, daglige rutiner m.v., i overensstemmelse med de ti rettigheder, der er udførligt beskrevet i beslutningsforslagets bemærkninger.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 105 fra folketingsåret 2006-07 (se Folketingstidende 2006-07, forhandlingerne side 6805 og tillæg A side 6344 og 6341). B 105 var en revideret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 2 fra folketingsåret 2004-05, 2. samling (se Folketingstidende 2004-05, 2. samling, forhandlingerne side 2035 og tillæg A side 4772 og 4775), som var en tidligere genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 11 fra folketingsåret 2004-05, 1. samling (se Folketingstidende 2004-05, 1. samling, forhandlingerne side 811 og tillæg A side 1082 og 1086).

Forslagsstillerne mener, at der er et stort behov for at komme væk fra minuttyranniet i ældreplejen og i stedet fokusere på, hvordan ældre sikres et godt og værdigt liv. Forslagsstillerne er meget inspirerede af det projekt, FOA – Fag og Arbejde og Dansk Sygeplejeråd (DSR) satte i værk for nogle år siden, som bl.a. er beskrevet i rapporten »For meget forlangt?« fra 2001. Som et resultat af dette arbejde opstillede FOA og DSR følgende ti rettigheder, som efter forslagsstillernes opfattelse er en god indgangsvinkel til at ændre fokus og metoder i ældreplejen.

Ældre mennesker skal have ret til

- at spise den mad, de kan lide,
- at føle sig velklædte og soignerede,
- at bestemme egne tider og rutiner,
- at komme ud, når de har lyst,
- at træffe andre mennesker,
- at købe tøj og ting efter egen smag,
- at komme i deres sædvanlige dagligvarebutik,
- at udvikles hele livet igennem,
- at holde deres minder levende og
- at vælge, hvordan de vil bo.

De ti rettigheder

Enhedslisten mener, at man i langt højere grad bør være opmærksom på folks rettigheder, i det øjeblik de bliver afhængige af andres hjælp – specielt i en tid, hvor f.eks. ældrepleje udliciteres med de deraf følgende krav om dokumentation og tidsregistrering. Det er en farlig tendens, som tingsliggør de mennesker, der har brug for hjælp.

Dermed forsvinder individualiteten, og den enkelte plejer på ældreområdet mister retten til selv at tænke, vurdere og handle, og der er ikke længere nogen grund til at spørge den ældre, hvad han eller hun ønsker; bevillingen skal jo overholdes. Og de bedst uddannede personaleressourcer bruges på at dokumentere og argumentere skriftligt eller digitalt.

I det følgende konkretiseres intentionerne i hver enkelt af de ti rettigheder. Samtidig peges på enkelte metoder, vel vidende at det er borgeren og personalet, der sammen skal udvikle metoder. Endelig beskrives den følgegruppe, som skal følge og koordinere indsatsen i den 5-årige overgangsperiode.

1) At spise den mad, man kan lide

Forslagsstillerne er af den opfattelse, at der kan udvikles metoder, så det bliver muligt at få øllebrød, selv om man er blevet ældre, og selv om man ikke kan tilberede den selv, også uden at det vælter kommunernes budgetter.

Projektet skal afdække metoder til at nå målet, men en løsningsmodel kunne være, at social- og sundhedshjælperen og den ældre kunne lave mad sammen, eller der kunne gives madbilletter til den lokale kro, vel at mærke med en sikring af, at den ældre hjælpes til at klare transporten, hvis det er nødvendigt.

2) At føle sig velklædt og soigneret

Når en ældre kvinde på 87 år har fået et bad, kan det ikke nytte, at den ansatte i ældreplejen ikke har tid til at tørre tæer eller hjælpe med at få sat frisuren. En mand på 89 år bør have ret til at have fuldskæg, men for at være velsoigneret kræver det måske, at han efter maden får hjælp til at vaske sit skæg, der ellers vil blive fedtet og ulækkert.

3) At bestemme egne tider og rutiner

Det er alarmerende forkert, når en 75-årig kvinde, der er et såkaldt B-menneske, bliver lagt i seng kl. 20.30, fordi det passer bedst på hjemmehjælpens rute.

4) At komme ud, når man har lyst

En 78-årig mand, der hele sit liv som gartner har været vant til at være ude, skal ikke miste sin ret til et aktivt udeliv. Han skal kunne gå ud, når han ønsker det, også selv om han har brug for støtte. Det kunne f.eks. løses med fleksibilitet i arbejdstidstilrettelæggelsen blandt de ansatte i ældreplejen, udvidede ledsageordninger, eller hvad projektet måtte vise nødvendigt.

5) At træffe andre mennesker

For at opretholde en venne- og bekendtskabskreds er det nødvendigt, at man selv kan være udfarende, og det kan betyde, at man har brug for hjælp fra en ledsager. En 91-årig mand, der ikke møder andre, forværrer sit fysiske og psykiske velvære.

6) At købe tøj og ting efter egen smag

En 83-årig kvinde, der i hele sit liv har købt møbler ud fra sin særlige livsstil, skal ikke tvinges til at ændre smag, bare fordi hun er blevet ældre, og fordi hjemmet bliver omdannet til en arbejdsplads for de ansatte i ældreplejen. Tid til dialog om også dette emne mellem den ældre og den ansatte kan være udviklende for begge parter.

7) At komme i sin sædvanlige dagligvarebutik

En 77-årig, der ikke længere magter at bære indkøbskurven, skal have hjælp. Men hun skal ikke fratages muligheden for selv at vælge, hvilke varer der kommer i køleskabet. Ej heller skal hun tvinges til at handle i den dyre kiosk nede på hjørnet.

Det kan godt være, at det tager lidt længere tid at gå til den vanlige butik, men der ligger også en stor social gevinst i at gå på indkøb dér, hvor man kender de ansatte og de andre handlende.

8) At udvikles livet igennem

»At leve er at lære«, mener nogle. Det stopper ikke, bare fordi man er en 74-årig svagsynet kvinde. Kunst, musik, bøger, uddannelse eller udstillinger bør være tilgængeligt for alle. Man kunne f.eks. tænke sig ledsagehjælp til ældres aktiviteter. Det kunne også være vigtigt for den ældre at få læst højt fra sin avis.

9) At holde sine minder levende

En 93-årig enkemand, der har været vant til samtale og til at fortælle historier, og som har levet et begivenhedsrigt liv, har brug for fortsat at fortælle om det. Men hvis venner og pårørende er væk og den ansatte i ældreplejen ikke har fået tildelt tid til dette, sygner minderne og den ældre væk. Der skal være tid til også at have hjemmehjælperen som samtaleven.

10) At vælge bolig

En 86-årig kvinde vil gerne bevare minderne gennem sine ting, men hun har måske ikke længere kræfter til at passe sit hjem med de tunge møbler. Det bliver et problem, hvis der ikke tildeles den nødvendige tid til rengøring, der jo vil tage længere tid hos denne ældre.

Beskrivelse af fremgangsmåde og følgegruppe

Formålet med forslaget er, at der udvikles metoder, så ældre kan få opfyldt deres behov og ønsker med udgangspunkt i de rettigheder, som er formuleret af FOA – Fag og Arbejde og Dansk Sygeplejeråd (DSR).

Borgere og ansatte i ældreplejen skal i fællesskab udvikle metoderne, der skal sikre kvalitet i mødet mellem borger og ansat. Det er ofte mennesker tæt på problemerne, som også er tæt på løsninger.

Af samme grund kan der ikke på forhånd peges på, præcis hvilke metoder der skal afprøves, eller præcis hvilke konkrete mål der skal stiles mod. De vil i sagens natur være forskellige fra den ene borger til den anden og fra kommune til kommune. Det er netop forskelligheden og mangfoldigheden, som skal hjælpes frem af de metoder, som borgeren og personalet peger på.

Mødet mellem borger og ansat er i centrum – et møde, hvor det faglige skøn og borgerens behov sættes højere end minuttyranni og manglende fleksibilitet i arbejdstilrettelæggelsen.

Målet er

- at den ældre oplever kvalitet, indflydelse og plads til selv at prioritere blandt sine »ti rettigheder«,
- at den ansatte oplever større arbejdsglæde og finder det fagligt udfordrende at være ansat i hjemmeplejen,
- at den udviklede viden løbende integreres i de relevante uddannelser,
- at lokalpolitikkerne i kommunerne oplever sammenhæng mellem kommunens ældrepolitik, værdier og mål og de faktisk producerede ydelser,
- at der tilvejebringes komparativ forskning, der kan konkludere, hvilken betydning det forskellige metodevalg har for kvaliteten i ældreplejen, og
- at lovgivningsmæssige, administrative og praktiske barrierer for den foreslåede metodeudvikling kortlægges.

Forslagsstillerne finder det afgørende, at der oprettes en forskningsenhed til støtte for overgangsperioden.

Forskningsenheden skal varetage projektstyringen med alt, hvad dette indebærer, hvilket er yderligere beskrevet i afsnittet om økonomi og ansvar. Særlig vigtigt er, at forskningsenheden sikrer, at den erhvervede viden løbende integreres i undervisningen af sygeplejersker, social- og sundhedshjælpere og -assistenter, ergoterapeuter og andre relevante faggrupper i forbindelse med ældreplejen. Derfor er det nødvendigt, at enheden er tilknyttet en uddannelsesinstitution.

Forskningsenheden arbejder uafhængigt under en følgegruppe og tilknyttes en relevant uddannelsesinstitution.

Følgegruppen sammensættes af i alt 5 medlemmer:

En tillidsvalgt repræsentant for hver af to forskellige relevante ældreorganisationer.

En tillidsvalgt repræsentant for FOA – Fag og Arbejde.

En tillidsvalgt repræsentant for Dansk Sygeplejeråd (DSR).

Et tillidsvalgt medlem af Kommunernes Landsforening.

Formanden vælges blandt følgegruppens medlemmer.

Følgegruppen har det overordnede ansvar for projektet, f.eks. i forbindelse med den årlige journalistiske afrapportering. Uoverensstemmelser i følgegruppen afgøres ved flertalsafstemning.

Økonomi og ansvar

Der afsættes 35 mio. kr., som skal dække udgifterne henholdsvis i kommunerne og til forskningsenheden tilknyttet en uddannelsesinstitution i de 5 år, som overgangsperioden løber i. Udgifter i forbindelse med følgegruppens møder skal også dækkes heraf.

Kommunerne vil få midler til ansættelse af projektmedarbejdere, til efteruddannelse af det eksisterende personale og til sikring af, at det er borgerens behov og ønsker, der er i fokus.

Forskningsenheden vil få midler til og ansvar for

- den overordnede projektstyring,
- at arrangere konference for alle implicerede parter, både borgere, ansatte og de relevante politikere og den tilknyttede uddannelsesinstitution,
- en gang årligt at lave journalistisk afrapportering, der har fokus på de metoder og ændringer, som borgerne og personalet foreslår,
- at sikre den nødvendige støtte til, at personalet kan bevare et fokus på borgernes behov og ønsker, og støtte til, at borgerne får mulighed for at fremsætte deres ønsker og behov, og
- tilrettelæggelse af efteruddannelse i samarbejde med den tilknyttede uddannelsesinstitution og at sikre implementering af den genererede viden i uddannelsesinstitutioner.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ret til et værdigt liv for alle ældre.

(Beslutningsforslag nr. B 197).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.